

امر به معروف و نهی از منکر نشانه وجدان بیدار

امر به معروف و نهی از منکر نشانه وجدان بیدار، سوز و تعهد، عشق به مکتب، حضور در صحنه و عشق به مردم است.

از سال 1371 شمسی تاکنون هر ساله هفته اول محرم الحرام به نام هفته احیای امر به معروف و نهی از منکر بمنظور یادآوری اصلی ترین هدف جهاد والا و الهی امام حسین (ع) یعنی احیای امر به معروف و نهی از منکر نامگذاری شده است.

« الَّذِينَ أَنْعَمْنَا فِي الْأَرْضِ آقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ... »

همانان که اگر آنان را در روی زمین تسلط و توان دهیم، نماز را برپا می‌دارند و زکات می‌پردازند و امر به معروف و نهی از منکر می‌کنند... (سوره مبارکه حج: آیه 41).

بدون تردید هر نهضت در جهت حفظ مسیر حرکت خود به سوی اهداف از پیش تعیین شده نیازمند طراحی و تدوین فرآیند آسیب شناسی و اصلاح طلبی مستمر با شیوه‌های روشنمند و درونی برای کاهش آستانه آسیب‌پذیری می‌باشد. در همین چارچوب دو اصل گرانقدر و مترقی امر به معروف و نهی از منکر مهم‌ترین راهبرد آسیب شناسی و فرآیند اصلاح طلبی اسلام در جهت صیانت از نظام اسلامی می‌باشد.

امر به معروف و نهی از منکر با استناد به آیات قرآنی و گفتار معصومین (ع) خصوصاً رهنمودهای **سرور آزاد اندیشان جهان حضرت اباعبدالله الحسین (ع)** در بیان استراتژی نهضت کربلا، برترین و کارآمدترین روش اصلاح نظام‌های اجتماعی برخوردار از ریشه و منشاء دینی و نگاه توحیدی می‌باشد.

یکی از آرمانهای انبیاء الهی ایجاد و تحقق جامعه نمونه بوده که قرآن مجید درباره آن و شیوه‌های رسیدن به چنین جامعه‌ای در آیات خود اشاراتی داشته است (از قبیل آیات 143 سوره بقره و 25 سوره حدید) که یکی از راههای رسیدن به "جامعه نمونه" را موضوع "امر به معروف و نهی از منکر"، یا به عبارتی "نظارت همگانی و مردمی" دانسته و در آیه 17 سوره لقمان و آیه 71 سوره توبه نیز علاوه بر تشویق مردم، عمل به آن را یکی از نشانه‌های مومنین توصیف کرده اند.

سرگذشت انسانهایی که به رغم دوری از گناه و تنها به علت بی‌توجهی به اصل "امر به معروف و نهی از منکر" در طول تاریخ مورد عذاب حضرت باریتعالی قرار گرفته اند، ارزش و اهمیت نظارت همگانی در جامعه را دو چندان میکند چرا که برمبنای احادیث و روایات فراوان از بزرگان عرصه دین و دانش، آبادانی سرزمین‌ها، اقامه فرایض و ایجاد امنیت اجتماعی منوط به انجام این فریضه اعلام شده است.

دعوت به خیر و اعمال پسندیده و بازداشتن از اعمال ناپسند و نادرست از جمله تعاملات گوناگون میان اجزای زندگی جمعی بشر می‌باشد که ناظر بر بقای فرد و جامعه است و آن گونه که در حدیث نبوی (ص) بالاترین جایگاه این فرضیه را مشخص می‌کند و می‌فرماید: **کسی که امر به معروف و نهی از منکر می‌کند جانشین خدا و من در روی زمین است، ضامن حفظ و بقای جامعه و عدم غرق و هلاک است.**

تأکیدات فراوان دین مبین اسلام بر امر به معروف و نهی از منکر که طی آن تحت عنوان یکی از "فرایض" طرح و بر ترک آن تبعات بسیاری مترتب گشته، حکایت از اهمیت و جایگاه والای آن در اندیشه نظام اسلامی می‌نماید. امروز و از دیدگاه صرف بشری نیز جوهره امر به معروف و نهی از منکر بویژه در شکل "مردم نسبت به حکومت" مورد پذیرش اجتماعی است چه آنکه در بطن آن اشاعه فضائل و نیکی‌های مورد اقبال جامعه و دعوت به ترک زشتی‌های مورد نفرت اجتماع نهفته است و حاکمیت امور پسندیده و طرد و محو امور ناپسند خواست غائی آدمی است.

تحقق واقعی اصل امر به معروف و نهی از منکر مستلزم آن است که شرائط، حدود و کیفیت آن متناسب با زندگی نوین بشری و با بهره‌گیری از دستاوردهای مفهومی و روشی جامعه انسانی همراه باشد تا ضمن حفظ این اصل از آن بهره‌ای مطلوب اخذ شود. بدیهی است که عدم توجه به این مسأله می‌تواند دوری و حذف این اندیشه والا را در جامعه اسلامی در پی داشته باشد.

از سوي ديگر يك فرد به تنهائي قادر نيست كه اين وظيفه خطير را انجام دهد، پس بايد در سطح مديريت و حاكميت اسلامي هم يك دستگاه آمر به معروف و ناهي از منكر با بودجه و تشكيلات و امكانات تشكيل و جزيي از حاكميت محسوب شود و در اين راستا بايد از تكنولوجيهاي جديد و به روز براي پيشگري از فساد و تبليغ معروف استفاده شود. بر همين اساس در اصل هشتم قانون اساسي نظام جمهوري ايران آمده است:

"در جمهوري اسلامي ايران دعوت به خير، امر به معروف و نهي از منكر وظيفه اي است همگاني و متقابل بر عهده مردم نسبت به يكديگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت." فرمايشات مقام رهبري در طلعيه سال جديد مبني بر پاسخگويي صاحب منصبان و مسؤولان دستگاه هاي گوناگون، اندیشه نويني است كه ما را به دوباره نگري در عرصه تئوري و اجرا به مقوله امر به معروف و نهي از منكر فرا ميخواند تا ضمن شكستن قالبهاي كهنه به تعريف تازهاي براي بيان راهبرد مترقي امر به معروف و نهي از منكر دست يابيم كه بخشي از تعاريف زير مي تواند ما را در دستيابي به اين نگرش نوين ياري دهد:

- 1- امر به معروف و نهي از منكر را نبايد تنها راهكار مقابله با حكومتهاي فاسد دانست، بلكه سيستم و فرآيند نقد فراگيري است كه حاكميت ديني را از غلطيدين در جاده انحراف و خطا نگره مي دارد.
- 2- امر به معروف و نهي از منكر عامل بازدارندگي فعال و روزآمد در راستاي کاهش ميل حاكميت به بي تفاوتي و بي مسؤوليتي نسبت به پرسشگران و كنشگران عرصه سياست و اجتماع مي باشد.
- 3- امر به معروف و نهي از منكر عامل تنظيم كننده و گرانيگاه حركت اصلاح طلبانه درون حاكميت ديني و تبديل كننده شتاب اصلاحات از پيمائش پاندولي و نامنظم به شتابي بالانسسي و برخوردار از تعادل و پايداري.
- 4- فرآيند مطمئن توزيع قدرت از رهگذر مشاركت توده ها در روند اصلاح و تعديل نظام حاكم جهت کاهش آستانه فزون خواهي حاكمان و دستگاه هاي مجري نسبت به حقوق شهروندان.